

навчання висувають нові вимоги до змісту і методів підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Михалюк А. В. Концептуальні положення формування виконавчої культури майбутніх вчителів музики засобами української фортепіани. *ОД. № 2 (29)*. С. 40–50, червень 2020. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.4>
2. Міщанчук В. С. Suggestive techniques in music-performing training of future teachers of music art. *SHS Web of Conferences*. 2020. Vol. 75. 04007. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207504007>
3. Оболенська М. Стратегії формування інтерактивної ансамблевої взаємодії для ефективної роботи піаніста-концертмейстера. *Українська музика*. 2025. № 1. DOI: 10.32782/2224-0926-2025-1-52-8
4. Переверзева О. В. Поліфункціональність професійних компетенцій концертмейстера як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2019. № 10 (177). С. 158–164. DOI: 10.24919/2308-4634.2019.166385
5. Стребкова Д. О., Науменко І. О. Підготовка сучасного піаніста-концертмейстера в умовах соціокультурних трансформацій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання*. 2021. № 60. С. 256–261.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-70>

ОРКЕСТРОВЕ ВИКОНАВСТВО В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Охманюк В. Ф.

*заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри музичного мистецтва,
декан факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Сучасний етап розвитку мистецької освіти характеризується активним пошуком нових підходів до вдосконалення професійної підготовки майбутніх музикантів. Проблематика розвитку мистецької освіти розглядається як важливий чинник формування творчої особистості та професійної компетентності майбутнього фахівця. В умовах сучасних освітніх трансформацій особливої актуальності набуває

проблема формування професійної виконавської культури, яка є важливим показником рівня фахової підготовки музиканта.

Оркестрове виконавство посідає важливе місце у системі професійної підготовки майбутніх музикантів, оскільки саме колективна форма музично-виконавської діяльності створює сприятливі умови для комплексного розвитку професійно значущих якостей особистості [1, с. 62]. Залучення здобувачів освіти до оркестрової практики забезпечує не лише вдосконалення технічних виконавських навичок, а й сприяє формуванню художньо-образного мислення, розвитку музичного слуху, метроритмічної точності та здатності до глибокого інтерпретаційного осмислення музичного тексту. Саме в процесі спільного музикування формується усвідомлення цілісності художнього задуму твору, що зумовлює розвиток уміння співвідносити власну виконавську партію із загальною концепцією ансамблевого звучання.

Колективне музикування виступає важливою формою професійного становлення виконавця, оскільки необхідність узгодження індивідуальних виконавських дій із діяльністю всього оркестрового колективу сприяє розвитку виконавської дисципліни, відповідальності та професійної організованості [2, с. 39]. Водночас постійна взаємодія між учасниками оркестру формує навички художньої комунікації, здатність до оперативного реагування на диригентські вказівки та корекції власного виконання відповідно до загального художнього результату. Як наслідок, оркестрова практика забезпечує розвиток сценічної культури, ансамблевого мислення та професійної мобільності, що є необхідними передумовами становлення компетентного фахівця у сфері музичного мистецтва.

Професійна виконавська культура розглядається як інтегративна якість музиканта, що формується в процесі тривалого та цілеспрямованого фахового становлення і охоплює комплекс взаємопов'язаних компонентів: технічну підготовленість, інтерпретаційну майстерність, розвинене художньо-образне мислення, а також здатність до творчої самореалізації в умовах виконавської практики [4, с. 60]. Її структурна складність зумовлює необхідність системного підходу до професійної підготовки, за якого кожен із компонентів не формується ізольовано, а перебуває у постійній взаємодії та взаємозумовленості.

Формування професійної виконавської культури безпосередньо пов'язане з інтеграцією теоретичної та практичної складових навчального процесу, оскільки саме їх поєднання забезпечує перехід від засвоєння музично-теоретичних знань до їх практичної реалізації у виконавській діяльності. У цьому контексті оркестрова практика виступає одним із найбільш ефективних середовищ професійного розвитку, адже вона одночасно активізує технічні, аналітичні та художньо-творчі ресурси виконавця. Участь у оркестрі зумовлює необхідність постійного узгодження індивідуальних виконавських дій

із загальною художньою концепцією твору, що, у свою чергу, сприяє поглибленню інтерпретаційного мислення та розвитку здатності до цілісного художнього бачення музичного матеріалу.

Особливість оркестрового виконавства полягає в його колективному характері, який принципово відрізняє його від сольних форм музичної діяльності та визначає специфіку формування професійних якостей виконавця. Умови ансамблевої взаємодії передбачають постійну необхідність узгодження індивідуальних виконавських дій із загальним звучанням колективу, що зумовлює розвиток підвищеної слухової уваги, точності інтонаційного відтворення та здатності до миттєвої виконавської адаптації. У цьому процесі ансамблеве виконання виступає не лише як форма спільної музичної діяльності, а як педагогічний механізм формування професійного музичного мислення.

Ансамблева практика сприяє розвитку інтонаційного мислення, оскільки виконавець постійно співвідносить власну партію з партіями інших інструментів, що формує цілісне сприйняття звукової тканини твору та поглиблює розуміння його художньої структури [7, с. 320]. Як наслідок, поступово розвивається здатність до цілісного художнього сприйняття музичного твору, що є необхідною умовою формування зрілого виконавського інтерпретаційного мислення.

Участь в оркестровому колективі водночас вимагає від виконавця не лише високого рівня індивідуальної технічної майстерності, а й сформованої здатності до професійної саморегуляції, виконавської дисципліни та підпорядкування власного художньо-інтерпретаційного бачення спільному диригентському задуму. Така взаємодія індивідуального та колективного начал зумовлює формування професійної виконавської гнучкості та відповідальності, що є ключовими складовими сучасної виконавської культури.

Важливим аспектом професійної підготовки є розвиток навичок музичної інтерпретації. Інтерпретація музичного твору є складним творчим процесом, що ґрунтується на поєднанні аналітичного осмислення авторського тексту та індивідуального художнього бачення виконавця [4, с. 57]. Робота над оркестровим репертуаром формує здатність до стильового аналізу, розвитку художнього смаку та усвідомленого відтворення образно-емоційного змісту музики.

Сучасні дослідники мистецької педагогіки наголошують на необхідності оновлення методичних підходів до професійної підготовки музикантів [7, с. 319]. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження інноваційних педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання та цифрових ресурсів, що сприяють активізації творчої самостійності студентів.

Важливим чинником формування професійної виконавської культури є репертуарна політика оркестрових колективів. Залучення до навчального репертуару творів різних епох і стилів забезпечує

цілісність музично-естетичного розвитку особистості та сприяє формуванню виконавської універсальності [4, с. 57]. Особливого значення набуває включення творів українських композиторів, що сприяє розвитку національної музичної свідомості.

Не менш важливою є роль керівника оркестрового колективу. Диригент виступає не лише організатором виконавського процесу, а й педагогом, який формує художній світогляд виконавців, розвиває професійну відповідальність та стимулює творчу активність.

Отже, оркестрове виконавство виступає системоутворювальним компонентом сучасної мистецької освіти, оскільки забезпечує інтеграцію індивідуальних і колективних форм виконавської діяльності та виступає детермінантою формування професійної виконавської культури музиканта. Його педагогічний потенціал реалізується через систематичне залучення здобувачів освіти до ансамблевої практики, що зумовлює інтенсифікацію розвитку технічної майстерності внаслідок необхідності точного інтонаційно-ритмічного та артикуляційного узгодження в умовах колективного виконавського процесу.

Водночас оркестрова взаємодія детермінує формування ансамблевого мислення як здатності до синхронізації індивідуальної виконавської інтенції з загальною художньо-інтерпретаційною концепцією твору, що забезпечує якісно новий рівень когнітивно-виконавської організації музичного матеріалу. Це, у свою чергу, спричиняє розвиток інтерпретаційної компетентності як здатності до структурно-стилістичної і художньо-змістової декодувальної діяльності в межах виконавського акту.

Як наслідок, систематична участь в оркестровому виконавстві інтенсифікує формування інтегральної професійної виконавської культури, що проявляється у синергетичному поєднанні технічного, інтерпретаційного та естетико-рефлексивного компонентів музичного професіоналізму.

Література:

1. Дудник Є. І. Гра в оркестрі як засіб колективного музикування. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2025. № 2. С. 61–65.
2. Личенко О. Студентський оркестр народних інструментів в контексті цілісної підготовки музиканта. *Українська музика*. 2021. № 2 (40). С. 37–44.
3. Лермонтова О. О. Феномен оркестру народних інструментів у сучасному національному музикологічному дискурсі. *Слобожанські мистецькі студії*. 2024. Вип. 3 (06). С. 96–102.
4. Новосадов Я. Оркестровий колектив у системі мистецької освіти. *Проблеми та інновації в мистецькій, технологічній та професійній освіті*. 2025. Вип. 5. С. 56–61.

5. Олексюк О. Інструментальне виконавство як засіб формування духовного потенціалу студентів. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтво-знавство»*. 2024. Вип. 51. С. 27–33.

6. Tkachuk V. Work on an orchestral work as a means of conducting training of an instrumental student. *Musical art in the educological discourse*. 2024. № 9. Р. 54–60.

7. Цимбал К., Цимбал С. Оркестрове та ансамблеве виконавство як засіб фахової підготовки студента-інструменталіста. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 85. Т. 3. С. 318–324.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-71>

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ФАХОВИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Панасюк С. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

В умовах модернізації сучасної мистецької освіти особливої актуальності набуває проблема підготовки конкурентоспроможних і творчо розвинених фахівців музичної галузі. Сучасний освітній процес потребує впровадження таких педагогічних підходів, які забезпечують не лише засвоєння професійних знань і навичок, а й розвиток індивідуальних здібностей, творчого мислення та виконавської майстерності студентів. У зв'язку з цим важливого значення набуває індивідуалізація музичного навчання як одна з провідних умов ефективного формування фахових умінь майбутніх музикантів. Індивідуальний підхід у процесі музичного навчання передбачає врахування рівня підготовки, музичних здібностей, творчих інтересів, психологічних особливостей та темпу навчання кожного студента [5]. Такий підхід сприяє створенню сприятливого освітнього середовища, у якому студент має можливість максимально реалізувати власний творчий потенціал, розвивати професійні компетентності та формувати мотивацію до самовдосконалення.

Особливого значення індивідуалізація набуває у процесі формування виконавських, педагогічних та інтерпретаційних умінь, адже музичне мистецтво безпосередньо пов'язане з особистісним самовираженням і творчою діяльністю. Саме тому дослідження особливостей індивідуалізації музичного навчання та її впливу на розвиток